

Streszczenie

Wyobrażenia Innego w polskim reportażu o postimperialnym Wschodzie

Rozprawa analizuje teksty reportażowe z końca XX i początku XXI wieku mieszczące się w tradycji polskich narracji podróżniczych. Przedmiotem badań jest kłopot **Innego-Obcego-Bliźniego na Wschodzie pojętym jako post-terytorium Rosji imperialnej (w wydaniu carskim i komunistycznym)**. Tematem wiodącym było śledzenie przeobrażeń i zmian w obrębie wizerunku Wschodu oraz podmiotowości Innego w polskich reprezentacjach reportażowych.

Rozprawa składa się z **pięciu rozdziałów**.

Pierwszy z nich omawia dwie główne i już klasyczne książki reportażowe Ryszarda Kapuścińskiego o Wschodzie, które stanowiły dialogiczny wyłom w – na ogół – negatywnym obrazie świata zza wschodniej granicy. Przybliżają czym w istocie był Wschód w czasach PRL-u i potem już rozpadu ZSRR. Pokazują poprzez praktyki analityczno-interpretacyjne w jaki sposób Wschód i imperialna Rosja ukrywała i zamazywała obraz multikulturowego Innego wpisując go w obręb ideologicznego schematu i monolitu politycznego dyskursu.

Drugi z rozdziałów wprowadza książki podróżnicze Wojciecha Góreckiego, autora który polemicznie podąża śladami „cesarza reportażu” i skupia się na znacznie bardziej bieżącej analizie świata postimperialnego. Wnikliwej analizie zostały poddane teksty podróżnicze, które w swoich narracjach opowiadają o widmowej strukturze postimperium oraz analizują pozostałości i resztki po rozpadzie ZSRR na peryferiach.

Proza podróżnicza Mariusza Wilka (**rozdział trzeci**) należy do osobnego zjawiska, bo poprzez osobiste praktyki nomadyczne autor doświadcza Rosji. Jego widzenie Wschodu (poprzez m. in. zabieg „tropy”) często odbiega i polemizuje z dotychczasowym pisaniem o wschodnim sąsiedzie w kategoriach wyłącznie negatywnych i podejrzliwych.

Czwarty rozdział został poświęcony narracjom podróżniczym Wojciecha Jagielskiego, korespondenta wojennego. Jednak przedmiotem analizy zostały poddane te publikacje reportażowe, które w świecie postsowieckiego Wschodu odnajdują i portretują (nie)obecność kobiety.

Rozdział piąty analizuje narracje podróżnicze Tomasza Grzywaczewskiego, który należy do najmłodszego pokolenia reporterów zajmujących się postimperialnym Wschodem. Refleksja jaka płynie poprzez badanie jego twórczości, pokazuje wzrastającą świadomość utopijności pozostających tutaj projektów po postimperialnej Rosji.

Rozprawa kończy się **glossą** i **epilogiem**, które dotyczą rozrachunku pisarza/badacza ze Wschodem (w tej podwójnej roli Jędrzej Morawiecki) oraz stawia diagnozę jego stanu- prób rekonstrukcji paradygmatu imperium jako antidotum na implozję i chaos.

Konkludując, rozprawa prezentuje wybrane narracje podróżnicze w porządku chronologicznym uwzględniając najważniejsze przemiany w obrębie dyskursu o Wschodzie i postimperialnej Rosji, zwracając przy tym uwagę na postacie reporterów począwszy od klasyka reportażu, a skończywszy na generacyjnie najmłodszym z nich. Istotną kategorią stał się również Inny, który jawi się jako główne ogniwo spajające chaotyzujący świat przedstawiony Wschodu.

LUBLIN, 11.09.2024

Paweł Rogalski

